

Lammert de Jong ~ Barrières van de Nederlandse nationaliteit

Eerder gepubliceerd in: *Constitutioneel balanceren tussen Europa en nationale identiteit. Liber Amicorum voor Willem Pedroli*. Symposium op 14 februari 2017, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Graag buig ik mij kritisch over de stelling, zoals verwoord in de uitnodiging voor het vriendenboek Willem Pedroli [1]: *De grondwet zorgt ervoor dat de waarden die gekoppeld zijn aan de nationale identiteit beschermd worden*. Wat zijn ‘de waarden van de nationale identiteit’ wanneer ‘de nationale identiteit per definitie meervoudig is, per moment en door de tijd heen (WRR 2007)?’[2] Inderdaad, de nationale identiteit heeft geen vaste inhoud; menigeen heeft daaromtrent een eigen opvatting en gedraagt zich daarnaar; vandaag zó en wellicht morgen anders. Dat geldt ook voor de sterk uiteenlopende impact van ‘Europa’ op de nationale identiteit, de een verlangt ‘meer,’ een ander wil een ‘exit.’ In de uitnodiging wordt de Grondwet gezien als beschermer van waarden die gekoppeld zijn aan de nationale identiteit. Mag dit zo worden opgevat dat de Grondwet een *strong box* is van welomschreven rechten en vrijheden van Nederlandse burgers, dus van de nationaliteit? Het begrip *nationale identiteit* is niet eenduidig te vatten. Haalt het daarmee de vaste grond onder de *Nederlandse nationaliteit*, de grondwettelijke zekerheden, overhoop? Het hedendaagse populisme daagt uit deze grondwettelijke zekerheden met woord en daad te borgen, met andere woorden, gestand te doen, ongeacht de culturele zingeving die *en vogue* opgeld doet voor de hedendaagse ‘nationale identiteit,’ welke dan ook!

Nationaliteit en nationale identiteit

Het onderscheid tussen de Nederlandse nationaliteit (*citizenship*) en nationale identiteit wordt gecompliceerd door het begrip ‘burgerschap.’ Daarin wordt zowel de Nederlandse nationaliteit in juridische termen gevat, maar óók wat het

betekent een Nederlandse burger te zijn, een duiding van *de Nederlandschen volksaard*. Daaronder wordt van allerlei begrepen, zoals belangstelling voor de publieke zaak, zorg voor de ander, politieke participatie, maatschappelijke verantwoordelijkheid. Wat betreft het Europese burgerschap gaat het met name om rechten, dus om 'burgerschap' in een juridisch formaat. Het *Europese volk*, oftewel de *Europese Demos*, wordt tegenwoordig vooral als een problematisch fenomeen gezien, met name vanwege nationale identificaties die 'minder' Europa willen, of lidstaten die de grenzen voor moslimvluchtelingen sluiten. Huizinga benoemt in zijn *Nederland's Geestesmerk* in wel gedragen taal de *Nederlandschen volksaard*. Het is verhelderend dit nog eens na te lezen. Hier kan ik niet nalaten Huizinga's bevrijdende multiculturalisme te belichten: *Wij kunnen het vreemde niet weren, en wij willen het niet weren [...] De internationale penetratie der volkeren gaat, ondanks de ijelende koortsen die het lichaam der wereld schokken, haar gang. Laat haar op dezen onzen bodem vrij doorwerken, en houdt Uw Nederlandsche hoofd koel* (Huizinga, 17, 1935). Dit was in mei 1935!

Drie jaar later wordt in de Memorie van Antwoord bij de Nederlandse Rijksbegroting 1938 gesteld: *Vermeden moet worden alles wat de strekking heeft duurzame vestiging in ons reeds zo dicht bevolkt land te bevorderen, daar een verder binnendringen van vreemde elementen schadelijk zou zijn voor de handhaving van het karakter van den Nederlandschen stam. De Regeering is van oordeel dat in beginsel ons beperkt territoir voor de eigen bevolking moet blijven gereserveerd.*[3] Kort daarna werd de Nederlandse grens voor Joodse vluchtelingen uit Duitsland gesloten.

Lees verder: <http://ikkiseiland.com/barrieres-van-de-nederlandse-nationaliteit/>